

TUGUNLI BUQOQNI TASHXISLASHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYA USULI TI – RADS SAMARADORLIGI

O'lmasova Ma'sumaxon Gulshanbek qizi

FJSTI endokrinologiya yo'nalishi bo'yicha 1-kurs magistri

Karimova M.M.

T.f.n

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14835622>

Annotatsiya. TI-RADS usuli orqali tashxislangan qalqonsimon bez mutlaqo to'g'ri tashxisga ega hisoblanadi. U orqali kasallikni ancha barvaqt hamda asoratsiz davolash mumkin.

Qalqonsimon bezdagi o'smalar kattalarning 40 foizida shakllanadi, ammo faqat 5-7 foizi tashqi belgi sifatida namoyon bo'ladi. Yer yuzidagi barcha odamlarning deyarli yarmi tugunli buqoq bilan yashaydi — qalqonsimon bezda tugunlar, kichik o'smalar paydo bo'ladigan holat. Tugunli buqoq — bu tibbiy tashxis emas, balki tibbiy atama.

Yosh o'tgani sari qalqonsimon bez to'qimalarida tugun paydo bo'lish ehtimoli shunchalik yuqori bo'ladi. Bolalarda bunday o'smalar kam uchraydi: 18 yoshgacha bo'lgan bemorlar barcha holatlarning atigi 5 foizini tashkil qiladi, ammo 50 yoshga kelib, kattalarning 40 foiziga tugunli buqoqqa ega bo'ladi. Ushbu kasallik ayollarda ko'proq uchraydi — bu gormonal tizim ishlashining o'ziga xos xususiyatlari tufaylidir.

Tugunlarning aksar qismi shunchalik kichik bo'ladiki, ular faqat ultratovush tekshiruvi paytida aniqlanishi mumkin: barcha tugunlarning atigi 4-7 foizini shunchaki paypaslab sezish mumkin. Ko'pgina hollarda o'smalarning 95 foizi maxsus davolanishga muhtoj emas, inson hayoti va sog'lig'iga tahdid solmaydi.

Uzoq vaqt davomida qalqonsimon bezdagi tugunlarning sababi yod yetishmasligi deb hisoblangan, ammo bu nazariya tasdiqlanmagan. Bugungi kunga kelib, qalqonsimon bez to'qimalarida shish paydo bo'lishini qo'zg'atishi mumkin bo'lgan bir nechta omillar ma'lum:

- *genetik omil;*
- *tez-tez stress yoki uzoq muddatli og'ir stress;*
- *surunkali yallig'lanish kasalliklari: faringit, sinusit, tonsillit va boshqalar;*
- *tez-tez iqlim o'zgarishi;*
- *noqulay ekologik vaziyat;*
- *chekish;*
- *doimiy gipotermiya;*
- *ba'zi dori-darmonlarni qabul qilish.*

Yuqorida aytib o'tilganidek, ko'pincha qalqonsimon bezdagi tugunlar juda kichikdir va ularni teginish orqali aniqlash deyarli mumkin emas. Biroq tugunning ko'rsatadigan ba'zi alomatlar mavjud.

- nafas qisilishi;
- tiklanmaydigan bo'g'iq ovoz;
- yutinishda qiyinchilik;
- davolanish bilan o'tib ketmaydigan yo'tal;
- bosh og'rig'i;
- quloqlarda shovqin.

Xulosa. Qalqonsimon bezdagi tugunlarni aniq tashxislash maqsadida zamonaviy texnologiya samarasi bo'lgan TI-RADS usulidan foydalaniladi. TI-RADS – qalqonsimon bez tugunlarini yonom sifatli o'smalariga extimol qilinganda ultratovush ko'rsatkichlari orqali baxolash va ingichka igna orqali biopsiya olish.

TI-RADS bo'yicha qalqonsimon bezining 5 darajasi farqlanadi:

- 1 – normal qalqonsimon bez tugunlari
- 2 – yaxshi sifatli qalqonsimon bez tugunlari
- 3 – xavflilik darajasi past qalqonsimon bez tugunlari
- 4 – xavflilik darajasi o'rtacha qalqonsimon bez tugunlari
- 5 – xavflilik darajasi yuqori qalqonsimon bez tugunlari

References:

- 1. Endokrinologiya A.S. Ametov
- 2. Williams Textbook of Endocrinology
- 3. Вашингтонский справочник Эндокринология – 2024
- 4. Болезни органов эндокринной системы – Дедов 2000
- 5. Эндокринология - Шагазатова